

א) ז"מ טו: קי: ע"ש עיין תוספות ז"מ טה ד"ה הנהאן; ב) ז"מ טו: א; ג) פי' חוליות, ד) טוסה לב, ה) אכל צבורה פי' רש"י פירוש אחר.

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה נחלקה וכו' בתשובת הגאונים נחלקה התימות:

הגהות הגר"א

[א] תורה כל כי אע"ג טי' ניב ור"ף מירך דשם בשבחה דממילא וכן ממחמת הולאה ועי' (אולי ז"ל ומתוך) ביה קושית המ"מ על הרמב"ם מגמ' דכאן וכן ה"ה דס"פ המפקיד ועי' בהגרי"א ר"ס פ"י ע"ג:

לעני רש"י

טרינקייש [טרונקייש]. גור-עץ, בול-עץ, אישקוב"א, מטאטא.

מוסר רש"י

הניחא למאן דאמר. פלוגתא היא כמחנות (נ"א): אי אית ליה זווה ללוקח. לפיכך החוב לא חוב. מן ארעא דבעל חוב קדימ' שפיר. דמני למימר דהיא דיש קרקע מותר על החוב עם השבח, מן ארעא ליה ללוקח בוזי על כמות לוקח ולא מני אמר לוקח הכי ל' מן ארעא שיעור שבת, דלמר כוליה דמי ואל ירעה בה שלח בנשות (ב"מ טו:) דארעא מעיקרא דדייה הואי והוא דנחת לה שלח בנשות שקל שבחה בוזי ולא פארעא הולאי והיה מסקן ביה שיעור ארעא כולה (שם ט"ז). כגון דשוריה ניהליה. ליה לבעל חוב, אפוחיקי. ליה ארעא והכל מודים בוז דלי הוה ליה זווה ללוקח לא הוה מני מסלק ליה (שם טו:). נחלקה התימות. שני עליונים אמרשם ששם השדרה כלה נחלקו זה מה ונסדקה השדרה עד העליון שלמה מהם. תימות, לפי שמדוכין כתיובתם (טובה ב"ב).

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

לא יהא לך פרעון אלא מזה. ואי נמי הוה ליה זווה ללוקח לא מני מסלק ליה: מה שהשביח מנה. ושקיל לוקח מחלה או שליש או רביע וכן יורש. אי נמי כוליה שבחה כמתנימין מפני תקנת השבים כדאמרן לעיל בשמעתא קמייתא [נ"ד]: כל זכות שפנה לידו.

וכי היכי דגזולן אי אשבח הוה שקיל מחלה או שליש או רביע הכי נמי כי אשבח לוקח שקיל מחלה או שליש או רביע ואליבא דר"ש: וקטליה. קל"ו: לא קני. לשלומי דמי אלא יהיב ליה דיקלא גופיה לזכא שני השם למקנייה: גוזי. בלע"ז טרינקייש: קולוייטא. קרשים: הול. שנתקן עלה עלה מן השדרה: חופיא. אשקוב"א שבו מכבדים את הבית וחולק כל הולא לשנים דמו לא הדרא: שרש"א. חבל: ס' הסיומס. כף מומר האמנעי העליון תימות היא: מנאי

מכר מה שהשביח הוריש: בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו: בעי רבא השביח עובד כוכבים מהו א"ל רב אחא מרפתי לרבינא ה"תקנתא לעובד כוכבים גיקו ונעבוד אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל סוף סוף הבא מחמת עובד כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לא צריכא כגון דגזול ישראל זבניה ניהליה והשביחה עובד כוכבים והדר עובד כוכבים זבניה לישראל מאי מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא או דלמא כיון דאיכא עובד כוכבים באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנתא יתיקו: אמר רב פפא יהאי מאן דגזול דיקלא מחבריה וקטליה אע"ג דשדיא מארעא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא מעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי ה"דיקלא ועבד גובי לא קני השתא מיהת גובי דדיקלא מיקרי גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי רברבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני עבדינהו קצוצייטא קני אמר רבא יהאי מאן דגזול לוליבא ועבדינהו הוצי קני דמעיקרא לוליבא מיקרי והשתא הוצי ועבדינהו חופיא קני מעיקרא הוצי והשתא חופיא ועבדיה שרשורא לא קני מאי טעמא דהדר סתר ליה והוה חופיא א"בעי רב פפא נחלקה התימות מהו תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התימות פסול מאי

למך שדה חצירו שלח בנשות וכן מוקי לה במסקנא צעשאו אפוחיקי וגם בתחילה משמע דמיייר צעשאו אפוחיקי דקאמר על היתומים להציא ראייה מ"ט ארעא כיון דלגזביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ואי לא מיייר דשויה אפוחיקי אמאי הויה צוקת צ"ח ויתמי ניימו ראייה ארעא צוקת יתמי קיימא דאי צעי מסלקי ליה בוזי ועל צ"ח להציא ראייה אלא ודאי צעשאוהו אפוחיקי איירי וגרע כמו של בעל חוב טפי צמה שעשה לו הלוה אפוחיקי דהויה כחמת משדותי דמשלם יציאה למי שמשביח ואילו לא עשאו אפוחיקי היה גובה הכל מן היתומים בלא פריעת יציאה כמו מלקוחות כדפירשתי והשתא מיניו למימר דבלקוחות נמי אם עשאה אפוחיקי יש לו לשלם ללוקח היציאה אפי' מסקן ביה שיעור ארעא ושבחה ולמסקנא דמוקי לה הכא צעשאה אפוחיקי לא נחלק עוד בין מסקן ביה שיעור ארעא ולא מסקן ונטל במסקנא אותו חילוק דכיון צעשאו אפוחיקי משלם יציאה אע"ג דמסקן שיעור ארעא ושבחה ומיהו יש לחלק דבלקוחות כיון שיש להם על מי לחזור היכא דמסקן שיעור ארעא ושבחה אינו פורע יציאה אפי' עשאה אפוחיקי דמשום דעשה אפוחיקי לא יגרע כח צ"ח בכך כיון שיש ללוקח על מי לחזור דדוקח לומר דבמסקנא דמוקי לה צעשאה אפוחיקי לא כריח למה שהיה מחלק בין מסקן ביה שיעור ארעא ללא מסקן שהרי כל אלו דברי רב אשי שהיה משיב לרבינא דבכל הספרים כתוב אמר ליה הא דמסקן ביה שיעור ארעא כו' א"ל הכא צמאי עסקינן דשויה ניהליה אפוחיקי ואין דומה שהיה חוזר מדבריו הראשונים ומיהו אורי' לפי הספרים שכתוב בהן אמר ליה כן צעשאה המגיע לכתפים כן כו' אותו תירוק ודאי לא קאי ומיהו ברוב הספרים גרסינן וכי תימא כן צעשאה המגיע לכתפים כו': ה"ה א"א דאמר בו'. פלוגתא היא דפרק מי שהיה נשוי (כמוצת נ"א: ושם) גבי הווא גברא דהוה מסקן ביה אלפא זווה ומאן דאית ליה דלא מני מסלק ליה היינו רמי בר חמא דסבר התם למימר דהיינו מתימין: ב"ב זכות שתבא לידו. [א] אע"ג דבפ"ק דז"מ (דף טו: ושם) משמע דאפי' לרב דאמר יש לו שבח בשלח הכיר בה שאינו שלו ולקחה היינו מזולן אבל נגזל לא יהיב שבח היינו צרקע שאין נגזלת דגולן גופיה לית ליה שבח אבל הכא צמטלטלין שיש שבח לגזולן מפני תקנת השבים גם ללוקח ממנו יש לו: ד"ב דיקלא וקטליה. אע"ג דגזול בהמה וקטלה קני התם הוה שינוי דמיכר טפי: נחלקה התימות בו'. מנא ר"י בתשובת הגאונים (ה) ניטלה התימות אותו הולא העליון צראש הלולב שאין הולא למעלה הימנה והוא כשני הולין דבוקין זה בזה ונקראין תימות וכן משמע מתוך ה"ג שרואים לפרש כן ולדבריהם לא ימנא לנו לולב כשר כי צטורח נמנאין אותן שיש להם תימות מה אפי' אחד בה' מאות ויש לומר שאף לדבריהם אין פסול אלא שהיה מתחילה כענין זה ונחלק שנשמה מצריימו וצוקטורס פירש נחלקה תימות שני עלים עליונים אמרשם ששם כלה השדרה נחלקה זה מזה ונסדקה השדרה עד העליון של מטה מהן ומתוך פירושו משמע שנסדקה השדרה כל כך שנראה העליון העליונים חלוקין ומפוזרין זה מזה ועוד אורי' דיש מפרשים שכל עלי הלולב כפולין כל אחד לשנים ויש צראש הלולב בסוף השדרה צ' עליון יולאין ממנה שכל אחד כפול לשנים כשאר עלי הלולב ואותם שנים עליון היוצאין מראש השדרה נקראין תימות ואהנהו צעי נחלקה התימות מהו אם נחלקו זה מזה דהיינו קלת מן השדרה ומיהו אין רוב הלולבין נמנאין כענין זה ומכל מקום יש לומר דצעי דאי משתכח כה"ג תימות ונחלקה מהו: נ"ה צ"ח התימות פסול. נראה לר"י דהא דאמר נקטס ראשו פסול היינו שנקטמו הרבה מן העליון מדע דאין לך נקטס יותר מבנטילת התימות ומשמע דוקא ניטלה אבל נקטס כשר ועוד אורי' דמאי למימר דניטלה אכטריכא ליה דס"ד דהוה דר טפי כשניטלה כולה יותר מנקטס:

צו.

הא דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחה. פירוש הא דקאמר שמואל צ"ח גובה את השבח כחמש מן הלקוחות ונראה דגם מיתמי גבי צ"ח גובה את השבח כחמש מן הלקוחות ונראה דגם מיתמי גבי צ"ח השבח כחמש ואין נותן דמים כמו מן הלקוחות ואע"ג דאין להם על מי לחזור והוה כמו מתנה דלא גבי מינה צ"ח שבחה כדמשמע בפ"ק דז"מ (דף טו: ושם ד"ה צ"ח) דדוקא מלקוחות גובה לפי שכתב לו מוכר ללוקח אלא איקוס ואשפי ואדכי ואמריק וצניי אלין אינון ועמליהון ושבחיהון אבל מתנה דלא כתב ליה הכי ואין לו על מי לחזור לא מכל מקום גובה מן היתומים משום דכרעיה דאזיוון ניהו כדמוכח דפרק יש כבוד (בבבב) דף נ"ב.) דתנן אין הצבור נוטל צראוי ולא בשבח ולא האשה כמתובה ולא הבנות צמזומיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל צ"ח גובה את השבח ומשי מקולי כתובה שנו כאן ומוזות צנות נמי תנאי כתובה כמתובה דמי והתם משבח יתומים מיייר דאי משבח לקוחות א"כ מנאי איירא דלא טרפי צנות משבח והא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוליחין למוזן האשה והצנות מנכסיים משועבדים אלא צעשאה יתומים מיייר ודוקא כתובת אשה ומוזות דקילי לא גבי משבח אבל שאר צ"ח גבי וצוקטורס פירש התם מוזן הצנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראייה למני מיייר שפיר צעשאה לקוחות אבל לא נהירא דא"כ ה"ל למימני ולא צת אשמו למוזות ועוד דלא שייך בהו מנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (צ"מ דף ק"י.) יתומים אומרים אנו השבחנו ואין השבח שלך משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיייר צעשאה אפוחיקי ואמרי אנו השבחנו ותן לנו יציאה כתיב היורד

על מי לחזור והוה כמו מתנה דלא גבי מינה צ"ח שבחה כדמשמע בפ"ק דז"מ (דף טו: ושם ד"ה צ"ח) דדוקא מלקוחות גובה לפי שכתב לו מוכר ללוקח אלא איקוס ואשפי ואדכי ואמריק וצניי אלין אינון ועמליהון ושבחיהון אבל מתנה דלא כתב ליה הכי ואין לו על מי לחזור לא מכל מקום גובה מן היתומים משום דכרעיה דאזיוון ניהו כדמוכח דפרק יש כבוד (בבבב) דף נ"ב.) דתנן אין הצבור נוטל צראוי ולא בשבח ולא האשה כמתובה ולא הבנות צמזומיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל צ"ח גובה את השבח ומשי מקולי כתובה שנו כאן ומוזות צנות נמי תנאי כתובה כמתובה דמי והתם משבח יתומים מיייר דאי משבח לקוחות א"כ מנאי איירא דלא טרפי צנות משבח והא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוליחין למוזן האשה והצנות מנכסיים משועבדים אלא צעשאה יתומים מיייר ודוקא כתובת אשה ומוזות דקילי לא גבי משבח אבל שאר צ"ח גבי וצוקטורס פירש התם מוזן הצנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראייה למני מיייר שפיר צעשאה לקוחות אבל לא נהירא דא"כ ה"ל למימני ולא צת אשמו למוזות ועוד דלא שייך בהו מנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (צ"מ דף ק"י.) יתומים אומרים אנו השבחנו ואין השבח שלך משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיייר צעשאה אפוחיקי ואמרי אנו השבחנו ותן לנו יציאה כתיב היורד

על מי לחזור והוה כמו מתנה דלא גבי מינה צ"ח שבחה כדמשמע בפ"ק דז"מ (דף טו: ושם ד"ה צ"ח) דדוקא מלקוחות גובה לפי שכתב לו מוכר ללוקח אלא איקוס ואשפי ואדכי ואמריק וצניי אלין אינון ועמליהון ושבחיהון אבל מתנה דלא כתב ליה הכי ואין לו על מי לחזור לא מכל מקום גובה מן היתומים משום דכרעיה דאזיוון ניהו כדמוכח דפרק יש כבוד (בבבב) דף נ"ב.) דתנן אין הצבור נוטל צראוי ולא בשבח ולא האשה כמתובה ולא הבנות צמזומיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל צ"ח גובה את השבח ומשי מקולי כתובה שנו כאן ומוזות צנות נמי תנאי כתובה כמתובה דמי והתם משבח יתומים מיייר דאי משבח לקוחות א"כ מנאי איירא דלא טרפי צנות משבח והא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוליחין למוזן האשה והצנות מנכסיים משועבדים אלא צעשאה יתומים מיייר ודוקא כתובת אשה ומוזות דקילי לא גבי משבח אבל שאר צ"ח גבי וצוקטורס פירש התם מוזן הצנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראייה למני מיייר שפיר צעשאה לקוחות אבל לא נהירא דא"כ ה"ל למימני ולא צת אשמו למוזות ועוד דלא שייך בהו מנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (צ"מ דף ק"י.) יתומים אומרים אנו השבחנו ואין השבח שלך משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיייר צעשאה אפוחיקי ואמרי אנו השבחנו ותן לנו יציאה כתיב היורד

עין משפט נר מצווה

ב א ב מ"י פכ"א מהלכות מילה וזה הל' ז סמך עשין ז טו"ש"ע מ"מ סמך קטו ספ"ק צ: ב א ד מ"י פ"ב מהל' מילה הלכה ד עיין בהשגות ובמ"מ סמך עשין ע"ט טו"ש"ע מ"מ סמך עשין ט"ז ד: ב א ה מ"י שם הלכה ה טו"ש"ע שם ספ"ק ה: ב א ו מ"י שם טו"ש"ע שם ספ"ק ו: ז א ט מ"י שם הלכה ז טו"ש"ע שם טו"ש"ע מ"מ סמך עשין ח: ז א י ב מ"י שם הלכה י ב מ"י שם הלכה י טו"ש"ע שם ספ"ק ט: ז א ל מ"י שם טו"ש"ע שם ספ"ק י:

רבינו חננאל

הב לי גריזא דארעא. פי' גריזא מידה. אמר רבא גזל והשביח ומכר, גזל והשביח והוריש מה שהשביח מוכר ומה שהשביח הוריש. רבי חננאל וצ"ל ורוב ההפשיש פירשו הא דרבא שגזל קרקע והשביחה. דיקלא ופסקיה בגובי גובי נמי לא קני, מ"ט השתא נמי גובי דדיקלא מיקרי. פי' חתיכות. עבדינהו קצוצייטא קני. פי' שיעורין ממנו צינור. אמר רבא האי מאן דגזול לוליבא ועבדיה הוצי קני, מ"ט דמעיקרא לוליבא והשתא הוצי. הוצי ועבדינהו הפיא קני, מעיקרא הוצי והשתא הפיא. הפיא ועבדינהו שיעורא לא קני, מאי טעמא דהדר סתר ליה והוה אפיא. והוא כעין שביחה מעין פרצה. נפרדו עליו כשר, שתפוזרו בהוצי. פי' אחר גזל לוליבא ועבדיה הוצי שנטל עליו עלה עלה בלבד, גזל הוצי ועבדיה הפיא, שחילק את העליון וקציען ועשאן לטאט הבית, שיעורא חבל קטן.